

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА МОНИТОРИНГ

**ОТНОСНО СЪВМЕСТИМОСТТА НА ЕКОЛОГИЧНИТЕ ЕФЕКТИ
ПО ПРОГРАМАТА ЗА ТГС INTERREG-ИПП БЪЛГАРИЯ-
СЪРБИЯ 2014-2020 ПО ИНСТРУМЕНТ ЗА
ПРЕДПРИСЪЕДИНИТЕЛНА ПОМОЩ (ИПП II), С ДОКЛАДА
ЗА СТРАТЕГИЧЕСКА ОЦЕНКА НА ОКОЛНАТА СРЕДА**

2023

ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящият мониторингов доклад е изготвен в съответствие с:

- ДОКЛАД за стратегическа оценка на последиците върху околната среда (СЕО) на Програмата за трансгранично сътрудничество Interreg-ИПП България - Сърбия 2014-2020 г.
- ДИРЕКТИВА 2001/42/ЕО относно оценката на последиците на някои планове и програми върху околната среда (наричана още Директивата за СЕО)

Приложимо законодателство в РБългария:

- Закон за опазване на околната среда
- Закон за ограничаване изменението на климата
- Закон за биологичното разнообразие
- Закон за защитените територии
- Закон за водите
- Закон за почвите
- Закон за управление на отпадъците
- Закон за туризма
- Българските национални правила за условията и реда за оценка на съвместимостта на плановете, програмите, проектите и инвестиционните предложения с целите и целите на опазване на защитените територии
- Становище по екологична оценка № 8 - 5/2014, издадено от Министерството на околната среда и водите (МОСВ) на Република България

Съответно законодателство в РСърбия:

- Закон за защита на въздуха
- Закон за водите
- Закон за опазване на околната среда
- Закон за енергетиката
- Закон за енергийната ефективност
- Закон за защита на природата
- Закон за опазване на околната среда
- Закон за управление на отпадъците
- Закон за туризма
- Закон за защита на наследството

ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ ЗА НАПРЕДЪКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОГРАМАТА

Програмата за трансгранично сътрудничество Interreg-ИПП България - Сърбия 2014-2020 г. (Програмата) беше официално одобрена на 30 юли 2015 г. с Решение за изпълнение на комисията № С(2015) 5444. През 2016 г. беше извършено изменение на Програмата относно определяне на изходни и целеви

стойности на качествените показатели за резултатите от програмата и не влияе върху предвидените приоритети и дейности на Програмата, съответно не изисква нов доклад СЕО и нова екологична декларация от МОСВ.

Общо 41 договора за субсидии бяха финансирани по първата покана за набиране на проектни предложения. Три договора за субсидия бяха прекратени поради високия риск, установен във връзка с цялостното им изпълнение. През 2017 г. бяха завършени 2 проекта, 29 бяха завършени през 2018 г., 7 бяха завършени през 2019г.

Втората покана за набиране на проектни предложения беше обявена на 22.01.2018 г. и 69 договора бяха сключени за финансиране по Програмата, от които 8 проекта са сключени през 2022г. от резервния списък. 19 проекта са завършили през 2020, 23 проекта са завършили през 2021г, 14 проекта са завършили през 2022г., 1 е прекратен през 2022г. поради отказ от партньорите. През 2023 г. са завършили последните 12 проекта по Програмата.

ИНФОРМАЦИЯ ЗА МЕРКИТЕ И ИЗИСКВАНИЯТА ЗА ПРЕДОТВРЯВАНЕ, НАМАЛЯВАНЕ И ЦЯЛОСТНО ИЗКЛЮЧВАНЕ, ДОКОЛКОТО Е ВЪЗМОЖНО, НА ПОТЕНЦИАЛНИ НЕГАТИВНИ ПОСЛЕДИЦИ ОТ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОГРАМАТА

Съгласно точка I „Мерки и изисквания за предотвратяване, намаляване и цялостно изключване, доколкото е възможно, на потенциални негативни последици от изпълнението на Програмата” в екологичната декларация на МОСВ, трябва да бъдат спазени следните изисквания:

1. Планове, програми и проекти, както и инвестиционни предложения, предмет на Програмата за ТГСInterreg-ИПП България - Сърбия 2014-2020 г., които попадат в обхвата на Закона за опазване на околната среда или извън него, и съгласно разпоредбите на чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие, са предмет на оценка на съвместимостта с обхвата и целта на опазване на защитените територии. Горепосочените интервенции могат да бъдат одобрени само след положително решение / преценка по ОВОС / СЕО / екологична оценка, следвайки съответните препоръки, както и условията, изискванията и мерките, определени в решението / преценката;
2. Развитието на туризма трябва да бъде съобразено с капацитета за възстановяване на територията и да се осигури подходящо пречистване на отпадъчните води и управление на отпадъците.
3. Дейности като „сафари туризъм“, „Off-road“, „проследяване за мониторинг на редки и застрашени видове“ не трябва да бъдат включени в разработването на туристически пакети по приоритетна ос 1, тъй като те водят до значителни щети върху околната среда и по-специално върху биоразнообразието. Вземайки предвид горепосочените изисквания, Управляващият орган на Програмата - Дирекция УТС в МРРБ, е включил всички тях в Насоките за кандидатстване по първата и по втората покана за набиране на проектни предложения, както следва:
  - Изисква се с всяко инвестиционно предложение, предвиждащо строителни работи, да се представя като приложение към Формуляра за кандидатстване положителна оценка за въздействието върху околната среда (ОВОС), съгласно изискванията на националното законодателство, или становище, издадено от

съответния орган, в което ясно се посочва, че не е необходима оценка на въздействието върху околната среда;

- Всички инвестиционни дейности трябва да бъдат в съответствие със съответното национално законодателство за съответния вид строителни работи (включително тези, свързани с развитието на туризма);
- Дейности като „сафари туризъм“, „Off-Road“, „проследяване за мониторинг на редки и застрашени видове“ са включени в списъците на недопустимите дейности за всички приоритетни оси (ПО).

Съгласно изискванията на Насоките за кандидатстване, в случай на инвестиционни проекти, които предвиждат строителни работи, кандидатите трябва да предоставят Приложение В4.4, което включва:

- Положителна оценка на въздействието върху околната среда (положително становище от съответния орган), изисквана от националното законодателство,

- Или становище на съответния орган, което ясно посочва, че не е необходима оценка на въздействието върху околната среда (нотариално заверено за бенефициерите от Република България и заверено от съответната административна институция за бенефициерите от Република Сърбия)

По време на оценяването на проектните предложения беше надлежно проверено от оценителите дали те отговарят на горепосочените изисквания, като само проектни предложения отговарящи на изискванията бяха предложени и одобрени за финансиране.

След сключване на договор за финансиране, за всички проекти бяха изготвени самооценки за очакваните екологични последици от предвидените за изпълнение проектни дейности по отношение на шест показателя (Въздух и климат; Биоразнообразие; Фауна и флора; Вода; Почви; Население и човешко здраве; Културно/Природно наследство и Ландшафт). За изготвяне на тази оценка беше използван въпросника в раздел 10.2 от доклада за СЕО и резултатите са сравнени с очакваните стойности за съответните Специфични цели съгласно доклада за СЕО.

Разпределението на проектите по специфичните цели (СЦ) по втората покана за набиране на проектни предложения по програмата, е както следва:

- СЦ 1.1 “ТУРИСТИЧЕСКА АТРАКТИВНОСТ“ за подпомагане развитието на конкурентни туристически атракции, постигнати чрез сътрудничество, като по този начин се допринася за диверсификацията на туристическия продукт (и) в трансграничния регион” - 2 проекта;

- СЦ 1.2 “ТРАНСГРАНИЧЕН ТУРИСТИЧЕСКИ ПРОДУКТ“за оползотворяване на икономическите ползи от развитието на природното и културно наследство в граничния регион чрез създаване на общи трансгранични туристически дестинации - 2 проекта;

- СЦ 1.3 “ХОРА ЗА ХОРА И РАБОТА В МРЕЖА“ за капитализиране на ефекта от културния, историческия и природния туризъм върху граничните общности чрез общи действия- 1 проект;

- СЦ 2.1 “УМЕНИЯ И ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО“ за подпомагане на развитието на средата и подпомагане на младите хора в пограничния район към съвместни действия - 0 проекта;

- СЦ 2.2 “ХОРА ЗА ХОРА И РАБОТА В МРЕЖА“за насърчаване на инициативи за сътрудничество за и с млади хора, като по този начин се повишава мобилността на младите хора през границите - 3 проекта;

- СЦ 3.1 “СЪВМЕСТНО УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА“за предотвратяване и смекчаване на последиците от природни и причинени от човека трансгранични бедствия – 0 проекта;

- СЦ 3.2 “ОПАЗВАНЕ НА ПРИРОДАТА“ за насърчаване и подобряване на използването на общите природни ресурси, както и стимулиране опазването на природата в програмната област чрез съвместни инициативи от двете страни на границата – 2 проекта.

Таблицата по-долу представя обобщена информация за извършената самооценка от страна на бенефициерите по изпълняваните през 2023г. проекти, договорени по втора покана, всички констатации и мерки, предприети за намаляване на отрицателните ефекти върху околната среда и човешкото здраве. Събраната информация е интерпретирана към ординалната скала от 1 до 10, където с 1 се оценяват проекти с неутрално въздействие, 2 – много слабо въздействие; 3 – слабо въздействие; 4 – отчетливо въздействие; 5 – умерено въздействие; 6 – засилено умерено въздействие; 7 – значително въздействие; 8 – силно въздействие; 9 – много силно въздействие, а с 10 - такива с изключително силно въздействие.

ИНФОРМАЦИЯ ОТНОСНО ОСЪЩЕСТВЕНАТА САМООЦЕНКА ПО ПРИОРИТЕТНИ ОСИ И СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ

ПО СЦ	КОМПОНЕНТИ НА ОКОЛНАТА СРЕДА (за които последствията за околната среда се оценяват съгласно Директива 2001/42/ЕО)	Очаквани последиви според СЕО	Брой проекти с очаквани последици за околната среда:				Коментари / забележки / предприети мерки
			Положителни (+)	Неутрални (0)	Негативни (-)	Едновременно положителни и отрицателни (+/-)	
ПО 1 СЦ 1.1	Въздух и климат	Неутрално въздействие	1	1	0	0	Очаква се изпълнението на проектите по СЦ 1.1 да има слабо положително въздействие върху проблемите на околната среда, свързани с въздуха и изменението на климата.
	Биоразнообразие, фауна и флора	Неутрално въздействие	1	1	0	0	Очаква се изпълнението на проектите по СЦ 1.1 да има слабо положително въздействие върху осведомеността на бенефициерите и населението от ползата от опазването на природата, и на културно-историческото наследство.
	Води	Неутрално въздействие	0	2	0	0	Очаква се изпълнението на проектите по СЦ 1.1 да има неутрално въздействие върху компонента „Води“.
	Почва	Неутрално въздействие	0	2	0	0	Не се очаква изпълнението на проектите по СЦ 1.1 да има въздействие върху компонента „Почва“.
	Население и човешко здраве	Много слабо въздействие	0	2	0	0	Не се изпълнението на проектите по СЦ 1.1 да има слабо положително въздействие върху компонента „Население и човешко здраве“.
	Културно / природно наследство и ландшафт	Неутрално въздействие	1	1	0	0	Очаква се изпълнението на проектите по СЦ 1.1 да има положително въздействие върху компонента атрактивността на туризма, фокусиран върху културното и историческото наследство и местните традиции на региона. Очаква се проектът да подпомогне стимулирането на процесите на разбирателство, сътрудничество и интегриране на общностите в общоевропейското културно и информационно пространство чрез промотиране на устойчивото развитие на културния туризъм и природа.
ПО 1 СЦ 1.2	Въздух и климат	Неутрално въздействие	0	2	0	0	Не се очаква изпълнението на проектите по СЦ 1.2, да окажат въздействие върху въздуха и климата, тъй като не включват дейности, които влияят върху въздуха и климата.
	Биоразнообразие, фауна и флора	Неутрално въздействие	0	2	0	0	Не се очаква изпълнението на проектите по СЦ 1.2 да имат значително въздействие върху биоразнообразието, фауната и флората, тъй като никой от проектите не предвижда дейности,

ПО СЦ	КОМПОНЕНТИ НА ОКОЛНАТА СРЕДА (за които последствията за околната среда се оценяват съгласно Директива 2001/42/ЕО)	Очаквани последиви според СЕО	Брой проекти с очаквани последици за околната среда:				Коментари / забележки / предприети мерки
			Положителни (+)	Неутрални (0)	Негативни (-)	Едновременно положителни и отрицателни (+/-)	
							въздействащи върху биоразнообразието, флората и фауната.
	Води	Неутрално въздействие	0	2	0	0	Не се очаква проектите по СЦ 1.2 да имат някакво въздействие върху компонента „Води“, тъй като тези проекти не предвиждат дейности по този компонент.
	Почва	Неутрално въздействие	0	2	0	0	Проектите, финансирани по СЦ 1.2, не се очаква да окажат значително въздействие върху този компонент, тъй като не включват дейности, влияещи на почвата.
	Население и човешко здраве	Неутрално въздействие	0	2	0	0	Не се очаква проектите по СЦ 1.2, да окажат влияние върху този компонент, тъй като не включват дейности, влияещи върху населението и човешкото здраве.
	Културно / природно наследство и ландшафт	Много слабо въздействие	1	1	0	0	Не се очаква проектите по СЦ 1.2, да окажат влияние върху този компонент.
ПО 1 СЦ 1.3	Въздух и климат	Неутрално въздействие	0	1	0	0	Не се очаква изпълнението на проектите по СЦ 1.3 да окажат значително положително въздействие върху този компонент.
	Биоразнообразие, фауна и флора	Неутрално въздействие	0	1	0	0	Не се очаква изпълнението на проектите по СЦ 1.3 да окажат значително положително въздействие върху този компонент.
	Води	Неутрално въздействие	0	4	0	0	Не се очаква изпълнението на проектите по СЦ 1.3 да окажат пряко въздействие върху този компонент, тъй като изпълнението на дейностите не влияе върху компонента „Води“.
	Почва	Неутрално въздействие	0	1	0	0	Всички проекти ще имат неутрално въздействие на компонента „Почва“.
	Население и човешко здраве	Неутрално въздействие	0	1	0	0	Всички проекти ще имат неутрално въздействие на компонента „население и човешко здраве“.
	Културно / природно наследство и ландшафт	Неутрално въздействие	1	0	0	0	Всички проекти ще имат неутрално въздействие на компонента културно / природно наследство и ландшафт.
ПО 2 СЦ 2.1	Въздух и климат	Неутрално въздействие	0	0	0	0	Няма изпълнени проекти за 2023 г. по СЦ 2.1, което съответно води до неутрален ефект върху този компонент, тъй като не се предвиждат

ПО СЦ	КОМПОНЕНТИ НА ОКОЛНАТА СРЕДА (за които последствията за околната среда се оценяват съгласно Директива 2001/42/ЕО)	Очаквани последиви според СЕО	Брой проекти с очаквани последици за околната среда:				Коментари / забележки / предприети мерки
			Положителни (+)	Неутрални (0)	Негативни (-)	Едновременно положителни и отрицателни (+/-)	
							дейности, влияещи на компонента „Въздух и климат“.
	Биоразнообразие, фауна и флора	Неутрално въздействие	0	0	0	0	Няма изпълнени проекти за 2023 г. по СЦ 2.1 което съответно води до неутрален ефект върху този компонент,
	Води	Неутрално въздействие	0	0	0	0	Няма изпълнени проекти за 2023 г. по СЦ 2.1 което съответно води до неутрален ефект върху този компонент,
	Почва	Неутрално въздействие	0	0	0	0	Няма изпълнени проекти за 2023 г. по СЦ 2.1 което съответно води до неутрален ефект върху този компонент,
	Население и човешко здраве	Неутрално въздействие	0	0	0	0	Няма изпълнени проекти за 2023 г. по СЦ 2.1 което съответно води до неутрален ефект върху този компонент,
	Културно / природно наследство и ландшафт	Неутрално въздействие	0	0	0	0	Няма изпълнени проекти за 2023 г. по СЦ 2.1 което съответно води до неутрален ефект върху този компонент,
ПО2 СЦ 2.2	Въздух и климат	Много слабо въздействие	0	3	0	0	Проектите, които се финансират по СЦ 2.2 са свързани с установяването и развитието на младежки инициативи в мрежа (меки мерки). Проектът има за цел да смекчи икономическите и образователни различия между страните чрез въвеждане на модела i3, улесняване на обучението по предприемачество и приважване на младите хора в съответствие с търсенето на пазара, като по този начин насърчава устойчивото развитие и растеж, насърчава иновациите и адресира опасенията за околната среда чрез целенасочен секторен фокус и иновативни подходи.
	Биоразнообразие, фауна и флора	Много слабо въздействие	2	1	0	0	Очаква се проектите по СЦ 2.2 да имат слабо въздействие ефект върху този компонент, което се изразява предимно в теми, засягащи опазването на природата при провеждането на младежки семинари.
	Води	Много слабо въздействие	2	1	0	0	Очаква се проектите по СЦ 2.2 да имат предимно неутрален ефект върху този компонент.

ПО СЦ	КОМПОНЕНТИ НА ОКОЛНАТА СРЕДА (за които последствията за околната среда се оценяват съгласно Директива 2001/42/ЕО)	Очаквани последиви според СЕО	Брой проекти с очаквани последици за околната среда:				Коментари / забележки / предприети мерки
			Положителни (+)	Неутрални (0)	Негативни (-)	Едновременно положителни и отрицателни (+/-)	
	Почва	Много слабо въздействие	0	3	0	0	Очаква се всички проекти по СЦ 2.2 да имат неутрален ефект върху този компонент, тъй като почти няма предвидени дейности, насочени към почвата.
	Население и човешко здраве	Неутрално въздействие	1	2	0	0	Очаква се проектите по СЦ 2.2 да имат неутрално ефект по този компонент.
	Културно / природно наследство и ландшафт	Неутрално въздействие	1	2	0	0	Една от основните цели по СЦ 2.2 е да насърчава устойчивото управление и планиране на културният и природният ландшафт. Също така ключови компетентности, включени в цикъла на обучение, са културните компетенции (Междукултурен диалог), като една от целите му е да развие способността за разбиране на икономическите ползи от културните дейности, които се реализират по един от проектите на СЦ 2.2.
ПО 3 СЦ 3.1	Въздух и климат	Неутрално въздействие	0	0	0	0	Няма изпълнени проекти за 2023 г. по СЦ 3.1 което съответно води до неутрален ефект върху този компонент.
	Биоразнообразие, фауна и флора	Неутрално въздействие	0	0	0	0	Няма изпълнени проекти за 2023 г. по СЦ 3.1 което съответно води до неутрален ефект върху този компонент.
	Води	Неутрално въздействие	0	0	0	0	Няма изпълнени проекти за 2023 г. по СЦ 3.1 което съответно води до неутрален ефект върху този компонент.
	Почва	Неутрално въздействие	0	0	0	0	Няма изпълнени проекти за 2023 г. по СЦ 3.1 което съответно води до неутрален ефект върху този компонент.
	Население и човешко здраве	Неутрално въздействие	0	0	0	0	Няма изпълнени проекти за 2023 г. по СЦ 3.1 което съответно води до неутрален ефект върху този компонент.
	Културно / природно наследство и ландшафт	Неутрално въздействие	0	0	0	0	Няма изпълнени проекти за 2023 г. по СЦ 3.1 което съответно води до неутрален ефект върху този компонент.
ПО 3 СЦ 3.2	Въздух и климат	Много слабо въздействие	3	1	0	0	4 проекта по СЦ 3.2 ще повлияят положително на въздуха и климатичните условия чрез прилагане на мерки за управление на отпадъците и мерки за

ПО СЦ	КОМПОНЕНТИ НА ОКОЛНАТА СРЕДА (за които последствията за околната среда се оценяват съгласно Директива 2001/42/ЕО)	Очаквани последидици според СЕО	Брой проекти с очаквани последици за околната среда:				Коментари / забележки / предприети мерки
			Положителни (+)	Неутрални (0)	Негативни (-)	Едновременно положителни и отрицателни (+/-)	
							намаляване на нивото на замърсяване на въздуха, причинено от вредни емисии. Проектите ще има ефект върху намаляването на замърсяването на въздуха чрез доставката на комунално оборудване и изпълнението на трансгранични стратегии за управление на отпадъците и качеството на въздуха, които ще подобрят условията на живот в общините.
	Биоразнообразие, фауна и флора	Много слабо въздействие	4	0	0	0	3 проекта се очаква да окажат въздействие върху биологичното разнообразие, фауната и флората.. Проектите ще допринесат за намаляване на замърсяването на почвите чрез внедряването на стратегически инструменти за управление на отпадъците и качеството на почвите в общините, като подобрят процесите на съхранение и обработка на отпадъците и намалят риска от замърсяване на почвите с почвите със смет, отпадъчни води и други замърсители.
	Води	Много слабо въздействие	2	2	0	0	Очаква се 3 проекта по СЦ 3.2 да имат положителен ефект върху водите, като предвиждат действия за намаляване на замърсяването на подземните води. Доставката на специализирано оборудване за сметосъбиране и сметоизвозване ще има ефект върху подобряването на екологичното и химичното състояние на водните тела. Въздействие се очаква да окажат и проведените дейности за обучение на населението чрез организиране на семинари и информационни кампании, които ще повишат осведомеността и участието на общността в усилията за опазване на околната среда.
	Почва	Много слабо въздействие	2	2	0	0	Очаква се действията, предвидени в 4 проекта, да имат положителен ефект върху опазването / подобряването на почвените условия. Предвижда се да се запази функционалността на почвата чрез извозване на общинските отпадъци; информационни кампании занаселението,

ПО СЦ	КОМПОНЕНТИ НА ОКОЛНАТА СРЕДА (за които последствията за околната среда се оценяват съгласно Директива 2001/42/ЕО)	Очаквани последиви според СЕО	Брой проекти с очаквани последици за околната среда:				Коментари / забележки / предприети мерки
			Положителни (+)	Неутрални (0)	Негативни (-)	Едновременно положителни и отрицателни (+/-)	
							свързани с битовите отпадъци и тяхното събиране и обезвреждане.
	Население и човешко здраве	Неутрално въздействие	1	3	0	0	Всички 4 проекта ще прилагат мерки за предотвратяване на разпространението на болести и замърсяване, като по този начин ще имат положителен ефект върху населението и човешкото здраве чрез оптимизиране на системите за организиране и събиране на битови отпадъци и предотвратяване на образуването на нерегламентирани сметища чрез популяризиране сред местните общности. Насърчаването на екологично отговорно поведение на обществеността е заложено в някои от дейностите по проектите по СЦ 3.2, като например изготвяне на план за предотвратяване на замърсяването в граничната зона, който ще помогне да се актуализира политиката на двете общини в управлението и опазването на околната среда в дългосрочен план. Чрез такава дейност целевите групи по проекти ще повишат своята компетентност за внимателно управление на околната среда.
	Културно / природно наследство и ландшафт	Неутрално въздействие	0	4	0	0	Очаква се проектите по СЦ 3.2 да имат неутрален ефект върху културното / природното наследство и ландшафта.

РЕЗЮМЕ

на очакваните последици по шестте компонента на околната среда

въз основа на отговорите, предоставени от водещите партньори

в таблиците за проверка на съвместимостта

Въздействие	Брой проекти	Въздух и климат	Биоразнообразие, фауна и флора	Води	Почва	Население и човешко здраве	Културно / природно наследство и ландшафт
Много слабо въздействие (2)		4 проекта	5 проекта	5 проекта	3 проекта	4 проекта	4 проекта
Неутрално въздействие (1)		8 проекта	7 проекта	7 проекта	9 проекта	8 проекта	8 проекта

РЕЗЮМЕ

на отговорите относно въздействието върху околната среда от

предоставените от водещите партньори таблици за проверка на съвместимостта:

КОМПОНЕНТИ НА ОКОЛНАТА СРЕДА (за които последствията за околната среда се оценяват съгласно Директива 2001/42 / ЕО)	Въпроси / индикатори за околната среда	Въздействие (ординална скала 1-10)	Отговори / коментари
Въздух и климат	Дали проектите ще окажат влияние върху намаляването на замърсяването на въздуха?	4 проекта с оценка 2 8 проекта с оценка 1 Средно 1,33	Очаква се положителен ефект върху намаляването на замърсяването на въздуха да се постигне чрез успешно изпълнение на дейностите по СЦ 1.1 и СЦ 3.2, свързани с опазването на околната среда.

КОМПОНЕНТИ НА ОКОЛНАТА СРЕДА (за които последствията за околната среда се оценяват съгласно Директива 2001/42 / ЕО)	Въпроси / индикатори за околната среда	Въздействие (ординална скала 1-10)	Отговори / коментари
			Останалите проекти нямат съществен директен принос или имат неутрално въздействие върху намаляването на замърсяването на въздуха.
	Дали проектите ще окажат въздействие върху намаляването на емисиите на парникови газове?	3 проекта с оценка 2 9 проекта с оценка 1 Средно 1,25	Очаква се проектите по по СЦ 1.1 и СЦ 3.2 да имат положителен ефект върху намаляването на емисиите на парникови газове. Останалите проекти нямат или имат неутрален ефект върху намаляването на емисиите о парниковите газове.
	Дали проектите ще окажат влияние върху подпомагането на екологосъобразни транспортни средства?	0 проекта с оценка 2 12 проекта с оценка 1 Средно 1,00	Очаква се проектите по всички СЦели да имат неутрално въздействие за промотирането на екологосъобразен транспорт. Останалите проекти нямат или имат неутрален ефект върху промотирането на екологосъобразен транспорт.
	Дали проектите ще имат ефект върху насърчаването на управлението и превенцията на борбата с горски пожари?	1 проекта с оценка 2 11 проекта с оценка 1 Средно 1,08	Проекти по СЦ 3.2, в които са предвидени дейности по изграждането на практически умения за подобряване на превенцията и управление на горските пожари и за повишаване на осведомеността и насърчаване на отговорното поведение на обществеността в борбата с изменението на климата ще имат положителен ефект върху превенцията на борбата с горските пожари.
	Дали проектите ще окажат въздействие върху насърчаването на отговорно поведение на обществеността чрез включване на гражданите в борбата с изменението на климата?	3 проекта с оценка 2 9 проекта с оценка 1 Средно 1,25	Проекти по СЦ 1.1 и СЦ 3.2 ще допринесат за насърчаване на отговорното поведение на обществеността в борбата с изменението на климата в посока за устойчивото използване на енергията и въпросите, свързани с изменението на климата.
Биоразнообразие, фауна и флора	Дали проектите ще окажат въздействие върху опазването на биологичното разнообразие, местообитанията и екосистемите и свързаните с тях услуги?	5 проекта с оценка 2 7 проекта с оценка 1 Средно 1,42	Проекти по СЦ 1.1, СЦ 2.2 и СЦ 3.2 се очаква да имат положителен ефект върху запазването на съществуващите екосистеми в целевия трансграничен регион.
	Дали проектите ще окажат влияние върху намаляването на загубата на биоразнообразие?	2 проекта с оценка 2 10 проекта с оценка 1 Средно 1,17	Проекти по СЦ 3.2 ще окажат въздействие върху опазването на биоразнообразието, местообитанията и екосистемите.
	Дали проектите ще окажат въздействие върху насърчаването на отговорно поведение на обществеността чрез включване на гражданите в опазването на биологичното разнообразие и природните територии?	5 проекта с оценка 2 7 проекта с оценка 1 Средно 1,42	Проекти по СЦ 2.2 и СЦ 3.2 ще допринесат за промяна на общественото поведение за опазване на биологичното разнообразие и природните райони.

КОМПОНЕНТИ НА ОКОЛНАТА СРЕДА (за които последствията за околната среда се оценяват съгласно Директива 2001/42 / ЕО)	Въпроси / индикатори за околната среда	Въздействие (ординална скала 1-10)	Отговори / коментари
	Дали проектите ще окажат влияние върху насърчаването на туризма, което ще осигури висока степен на опазване на природата?	3 проекта с оценка 2 9 проекта с оценка 1 Средно 1,25	Проекти по СЦ 1.1, СЦ 2.2, СЦ 3.2 се очаква да имат дългосрочен ефект върху насърчаване на туризма от изпълнението на широк набор от меки и инвестиционни мерки по всички приоритетни оси и специфични цели на Програмата.
Води	Дали проектите ще окажат влияние върху подобряването на екологичното и химическото състояние на водните обекти?	2 проекта с оценка 2 10 проекта с оценка 1 Средно 1,17	Най-голям положителен ефект върху екологичното и химическото състояние на водните обекти се очаква от проекти по СЦ 3.1 и СЦ 3.2.
	Дали проектите ще окажат въздействие върху насърчаването на устойчивото използване на водните ресурси?	1 проекта с оценка 2 11 проекта с оценка 1 Средно 1,08	Проекти по СЦ 3.2 ще имат дългосрочен ефект върху насърчаването на устойчивото използване на водните ресурси.
	Дали проектите ще окажат въздействие върху насърчаването на устойчиво използване на устойчив туризъм за опазването на водните ресурси?	1 проекта с оценка 2 11 проекта с оценка 1 Средно 1,08	Проекти по СЦ 2.2 и СЦ 3.2 ще имат ефект върху върху насърчаването на устойчив туризъм при опазване на водните ресурси.
	Дали проектите ще окажат въздействие върху насърчаването на отговорно поведение на обществеността чрез включване на гражданите в устойчиво използване на водите?	5 проекта с оценка 2 7 проекта с оценка 1 Средно 1,42	Проекти по СЦ 1.1, СЦ 2.2, СЦ 3.1 и СЦ 3.2. ще имат ефект върху опазването на водните ресурси чрез кампании за повишаване на осведомеността и насърчаване на отговорно поведение на обществеността.
Почва	Дали проектите ще окажат въздействие върху запазването на функционалността на почвата?	2 проекта с оценка 2 10 проекта с оценка 1 Средно 1,17	Проекти по СЦ 3.2 ще имат ефект върху запазване функционалността на почвата.
	Дали проектите ще окажат въздействие върху насърчаването на устойчивото използване на почвените ресурси?	2 проекта с оценка 2 10 проекта с оценка 1 Средно 1,17	Проекти по СЦ 3.1 и СЦ 3.2 ще имат ефект върху насърчаването на устойчивото използване на почвените ресурси.
	Дали проектите ще окажат въздействие върху насърчаването на устойчив туризъм за опазването на почвата?	2 проекта с оценка 2 10 проекта с оценка 1 Средно 1,17	Проекти по СЦ 2.2 и СЦ 3.2 ще имат ефект върху върху насърчаването на устойчив туризъм за опазването на околната среда.
	Дали проектите ще окажат влияние върху насърчаването на отговорно поведение на обществеността чрез обучение и повишаване на осведомеността за опазването на почвата?	3 проекта с оценка 2 9 проекта с оценка 1 Средно 1,25	Проекти по СЦ 2.2, СЦ 3.1 и СЦ 3.2 ще имат ефект върху отговорното поведение на обществеността по отношение на управлението на риска и опазването на околната среда.

КОМПОНЕНТИ НА ОКОЛНАТА СРЕДА (за които последствията за околната среда се оценяват съгласно Директива 2001/42 / ЕО)	Въпроси / индикатори за околната среда	Въздействие (ординална скала 1-10)	Отговори / коментари
Население и човешко здраве	Дали проектите ще повлияят върху намаляването на болестите, причинени от природни бедствия?	1 проекта с оценка 2 11 проекта с оценка 1 Средно 1,08	Проекти по СЦ 3.1 и СЦ 3.2 ще имат ефект върху ограничаването на разпространението на болести, причинени от природни въздействия.
	Дали проектите ще окажат въздействие върху насърчаването на контрола на свързаните с околната среда рискове и опасности за здравето?	2 проекта с оценка 2 10 проекта с оценка 1 Средно 1,17	Проекти по СЦ 1.1, СЦ 3.1 и СЦ 3.2 ще имат ефект върху насърчаване на контрола на свързаните с околната среда рискове, които може да повлияят и да причинят опасности за здравето.
	Дали проектите ще окажат влияние върху насърчаването на превенцията на риска и управлението на природните и причинените от човека бедствия?	1 проекта с оценка 2 11 проекта с оценка 1 Средно 1,08	Проекти по СЦ 3.2 ще имат ефект върху превенция на риска и управление на природни и причинени от човека бедствия.
	Дали проектите ще окажат въздействие върху насърчаването на устойчиво управление на отпадъците, за да се защити човешкото здраве?	2 проекта с оценка 2 10 проекта с оценка 1 Средно 1,17	Проекти по СЦ 3.1 и СЦ 3.2 ще имат ефект върху насърчаването на устойчиво управление на отпадъците, за да се защити човешкото здраве.
	Дали проектите ще окажат влияние върху насърчаването на екологично отговорно поведение на обществеността чрез включване на гражданите в решаването на екологични проблеми?	4 проекта с оценка 2 8 проекта с оценка 1 Средно 1,33	Проекти по СЦ 2.2, СЦ 3.1 и СЦ 3.2 ще имат ефект върху насърчаването на екологично отговорно поведение на обществеността чрез включване на гражданите в решаването на екологични проблеми.
Културно / природно наследство и ландшафт	Дали проектите ще окажат въздействие върху защитата и възстановяването на културното и природното наследство?	4 проекта с оценка 2 8 проекта с оценка 1 Средно 1,33	Проекти по СЦ 1.1, СЦ 1.2, СЦ 1.3, СЦ 2.2, СЦ 3.1 и СЦ 3.2 ще имат ефект върху защитата и възстановяването на културното и природното наследство.
	Дали проектите ще окажат въздействие върху насърчаването на устойчиво управление и планиране на културния и природен ландшафт?	2 проекта с оценка 2 10 проекта с оценка 1 Средно 1,17	Проекти по СЦ 1.1, СЦ 1.2, СЦ 2.2 и СЦ 3.2 ще имат ефект върху насърчаването на устойчиво управление и планиране на културния и природен ландшафт.
	Дали проектите ще окажат въздействие върху насърчаването на устойчивото използване на природните ресурси за устойчив туризъм?	4 проекта с оценка 2 8 проекта с оценка 1 Средно 1,33	Проекти по СЦ 1.1, СЦ 1.3, СЦ 2.2, СЦ 3.1 и СЦ 3.2 ще имат ефект върху насърчаването на устойчивото използване на природните ресурси за устойчив туризъм.
	Дали проектите ще окажат въздействие върху насърчаването на отговорно поведение на обществеността чрез обучение и повишаване на осведомеността за опазване и защита на културното наследство и ландшафта?	4 проекта с оценка 2 8 проекта с оценка 1 Средно 1,33	Проекти по СЦ 1.1, СЦ 1.2, СЦ 1.3, СЦ 2.2, СЦ 3.1 и СЦ 3.2 ще имат ефект върху насърчаването на отговорно поведение на обществеността чрез обучение и повишаване на осведомеността за опазване и защита на културното наследство и ландшафта

Забележка: В таблицата по-долу е представена информация за постигането на показателите за продукти (по години). В съответствие с чл. 16, т. 3 от РЕГЛАМЕНТ (ЕС) № 1299/2013 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 17.12.2013 г. относно специални разпоредби за подкрепа от Европейския фонд за регионално развитие по цел „Европейско териториално сътрудничество“ както и Приложение II ; РЕГЛАМЕНТ (ЕС) № 1303/2013 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 17.12.2013 г. за определяне на общоприложими разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейския фонд за морско дело и рибарство и за определяне на общи разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд и Европейския фонд за морско дело и рибарство, и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1083/2006 на Съвета, информацията за показателите за резултати не се отчита на годишна база. Информацията за постигането им ще бъде събрана през 2023 г. с оглед финалното отчитане на изпълнението на Програмата.

ИНФОРМАЦИЯ ЗА МЕРКИТЕ, СВЪРЗАНИ С МОНИТОРИНГА И КОНТРОЛА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОГРАМАТА

Таблицата по-долу дава обобщена информация за постигнатото ниво по СЕО показателите по Програмата за трансгранично сътрудничество INTERREG-ПРАБългария – СърбияССИ 2014ТС1615СВ007, представеното в раздел 10.1 от доклада за СЕО и годишната самооценка на бенефициерите. Стойностите на индикаторите са в съответствие с годишните доклади за изпълнението (ГДИ) на Програмата за трансгранично сътрудничество ИНТЕРРЕГ – ИПП България – Сърбия 2014-2020 и одобрените финални доклади за напредък по приключилите през съответните години проекти.

№	Индикатор (наименование)	Мярка, единица	Целева стойност - 2023	Годишна стойност								Източник на данни
				2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	
ПП 1.1.1	Общ брой реконструирани / реставрирани културни и исторически туристически обекти в допустимата гранична зона	Брой	15	0	0	2	8	1	4	1	0	ГДИ
ПП 1.1.2	Общ брой малка техническа инфраструктура, насърчаваща посещенията на туристическите атракции	Брой	18	0	1	7	5	5	3	0	2	ГДИ
ПП 1.1.3	Общ брой създадени / реконструирани съоръжения за хора с увреждания в подпомаганите туристически обекти	Брой	7	0	0	1	2	3	1	0	2	ГДИ
ПП 1.1.4	Общ брой създадени / модернизирани съоръжения за достъп до информация	Брой	9	0	1	2	3	1,5	2	1	0	ГДИ
ПП 1.2.1	Брой стратегии за устойчив туризъм/общии планове за действие за туристически дестинации	Брой	6	0	0	1	0	4	2	0	1	ГДИ
ПП 1.2.2	Общ брой новосъздадени туристически продукти / услуги	Брой	5	0	0	3	0	2	5	2	4	ГДИ
ПП 1.2.3	Инструменти, разработени и / или внедрени за маркетинг и популяризиране на туристически продукти в допустимата гранична зона	Брой	8	0	0	7	0	3	11	3	8	ГДИ
ПП 1.3.1	Инициативи за обществена осведоменост, насърчаващи устойчивото използване на природното и културното наследство и ресурси	Брой	20	0	0	0	0	16	5	7	0	ГДИ
ПП 1.3.2	Инициативи за изграждане на капацитет за капитализиране на общия туристически продукт / услуги	Брой	20	0	0	0	0	14	15	1	0	ГДИ
ПП 1.3.3	Общ брой съвместни събития, насочени към популяризиране и развитие на общите традиции на граничните райони	Брой	15	0	0	0	0	12	10	5	3	ГДИ
ПП 2.1.1	Общ брой подкрепени малки инфраструктурни, учебни и информационни обекти, свързани с младежите	Брой	17	0	1	11	5	0	0	2	0	ГДИ

ПП 2.1.2	Общ брой млади хора, участващи в схемите и инициативите за подпомагане на младежта	Брой	573	0	40	460	73	0	0	0	0	ГДИ
ПП 2.2.1	Общ брой младежки инициативи за мрежа, подкрепени от програмата	Брой	15	0	0	2	0	15	11	3	3	ГДИ
ПП 3.1.1	Общ брой съвместни дейности, насочени към създаване на съвместни системи за ранно предупреждение и управление на бедствия	Брой	6	0	0	3	2	0	1	0	0	ГДИ
ПП 3.1.2	Закупено специализирано оборудване, свързано с управление на бедствия	Брой	15	0	0	3	9	1	2	0	0	ГДИ
ПП 3.1.3	Общ брой на поддържаните дребномашабни интервенции / инвестиции в зелена инфраструктура за задържане на природните води	Брой	5	0	0	2	0	1	0	3	0	ГДИ
ПП 3.1.4	Общ брой участници в обучителни дейности по превенция и управление на риска	Брой	600	0	0	183	303	0	60	63	0	ГДИ
ПП 3.1.5	Население, облагодетелствано от мерки за защита от наводнения	Души	986 113	0	0	808658	1487	0	23184	112052	0	ГДИ
ПП 3.1.6	Население, облагодетелствано от мерки за защита от горски пожари	Души	1 586 332	0	0	280898	1305434	0	27817	0	0	ГДИ
ПП 3.2.1	Защитени / Натура 2000 зони в граничния регион с планове за управление, съответстващи на изискванията на ЕС	Брой	2	0	0	0	0	0	0	1	0	ГДИ
ПП 3.2.2	Общ брой съвместни интервенции, насочени към опазването и възстановяването на екосистемите в ТГС регион, както и запазването и подобряването на качеството на почвата, въздуха и водите	Брой	12	0	0	2	2	1	6	2	3	ГДИ
ПП 3.2.3	Съвместни инициативи за обучение и повишаване на осведомеността в областта на опазването на природното наследство, биоразнообразието и ландшафта	Брой	15	0	0	2	2	0	11	4	10	ГДИ
ПП 3.2.4	Инициативи за изграждане на капацитет, обучения, обмен на опит и ноу-хау в областта на устойчивото използване на природните ресурси	Брой	15	0	0	4	0	3	9	3	8	ГДИ

Забележка: В таблицата е представена информация за постигането на показателите за продукти (по години). Докладването на изпълнението на индикаторите се извършва с финалните доклади за напредък по проектите. Годишното изпълнение се оценява за всички проекти, приключили в съответната година при наличие на одобрени финални доклади за напредъка по всеки от тях.

ОБЩИ ЗАКЛЮЧЕНИЯ И ПРЕПОРЪКИ

От резултатите от самооценката, извършена от бенефициерите, може да се обобщи, че всички проекти имат положително или неутрално въздействие върху компонентите на околната среда. От 12 проекта, изпълнявани през 2023 г., общо 4 включват инвестиционни дейности. Повечето от отговорите на бенефициерите показват, че изпълняваните от тях проекти ще имат *неутрален ефект* върху околната среда.

Очаква се въздействието върху различните компоненти на околната среда да бъде постигнато главно чрез следните мерки:

- Най-благоприятното въздействие върху компонента **въздух и климат** да бъде постигнато чрез предвидените дейности по СЦ 3.2 „Опазване на природата”. Те са с акцент върху използването на природните ресурси, насърчаване на опазването на природата в трансграничния регион на Програмата, изпълнение на общи съвместни дейности за ефективно управление на природните ресурси, за възстановяване и опазване на местообиталищата на различни видове, които се намират в защитените зони; насърчаване на отговорното поведение на обществеността, както и създаване на отговорно поведение към опазването на екосистемите на младежите в трансграничния регион. Проектите по СЦ 1.1 ще имат също положителен ефект върху въздуха и климата, а останалите проекти ще имат неутрален ефект.
- По отношение компонент **биоразнообразие, фауна и флора**, проекти по СЦ 1.1, СЦ 2.2 и СЦ 3.2 ще допринесат за постигане на положителен ефект. Повечето от проектните дейности имат неутрален ефект, тъй като не предвиждат директни интервенции в защитените природни зони, а предвиждат предимно изграждане на отговорно поведение чрез обучителни курсове за опазване и възстановяване на природното богатство. Очакванията са, че дейностите по ПО 3 косвено влияят върху опазването на биоразнообразието, местообитанията и екосистемите чрез превенция на пожари и спасителни мерки, както и дейностите, свързани с управлението на отпадъците.
- Що се отнася до въпросите, свързани с компонента **води**, изпълняваните проекти по СЦ 1.1, СЦ 2.2 и СЦ 3.2 имат положителен ефект върху екологичното и химическото състояние на водните ресурси чрез намаляване на замърсяванията на водите, причинени от наводнения и депониране. Освен това предвидените дейности за малкомащабни инфраструктурни инвестиции, закупуването на модерно оборудване, както и повишаване на осведомеността и насърчаване на отговорното поведение на обществеността за необходимостта от намаляване и преработване на отпадъците, както и от управление на отпадъците и водите въздейства косвено върху отговорното поведение на населението по опазването на водните ресурси и устойчивата им употреба.
- По отношение на компонента **почва**, повечето от проектите ще имат неутрален ефект върху запазването на почвените ресурси. Проектите по СЦ 2.2 и СЦ 3.2 включват мерки за по-добро управление на отпадъците в трансграничния регион, с което се очаква да се постигне положителен

ефект върху функционалността на почвата и осъществяване на ефективен контрол върху нелегалните сметища. Освен това проектните дейности за повишаване на осведомеността за опазването на почвата ще имат положителен ефект в бъдеще.

- Очакваният положителен ефект върху компонента **население и човешко здраве** е свързан главно с очакваните резултати от изпълнението на проектите по СЦ 1.3, СЦ 2.2 и СЦ 3.2. Останалите проекти имат неутрално въздействие върху населението и човешкото здраве. Ако вземем предвид, че наводненията, пожарите и незаконните сметища са предпоставки за разпространение на болести, проектите по ПО 3 ще имат позитивен косвен ефект върху човешкото здраве. Те ще насърчат създаването на отговорно поведение на широката общественост към контрола на свързаните с околната среда и свързаните с човека рискове и рискове за здравето. Повишаването на отговорността чрез провеждане на обучения на местни и регионални институции по въпросите за околната среда е важно, защото положителен ефект върху здравето би допринесло управлението на защитените ареали и депата за отпадъци.

По втората покана за набиране на проектни предложения повечето проекти имат значимо въздействие върху **културно / природно наследство и ландшафт**. Повечето проекти в проектните си дейности възстановяват и консервират обекти от културно или природно наследство. Освен това предвидените меки мерки, с които се популяризират и промотират културното и природно наследство (например обучителни курсове, културни празници или събития, информационни материали и др.), ще информират обществеността за възможните начини за опазване и консервация на културното и природното наследство. Опазването на природното и културното наследство, като например опазването и поддръжката на обекти от материално и нематериално природно, историческо и културно наследство, също имат значимо влияние върху разглеждания компонент. Следвайки препоръките от Становището по екологичната оценка, в проектите, които се изпълняват по втората покана, не са включени никакви дейности от типа „сафари“ или „оф-роуд“ проследяване и мониторинг на редки и застрашени видове. Също така одобрените дейности са съгласно националното законодателство за съответния вид строителни дейности (включително такива по развитие на туризма, опазване и реставрация на природни и културни обекти, управление на отпадъци и др.) и в съответствие с изискванията за третиране на отпадъчни води.

Като заключение може да се обобщи, че проектите по всички СЦ по втората покана за набиране на проектни предложения имат положителен ефект върху компонентите на околната среда. Проектите по СЦ 1.1. и СЦ 3.2 влияят върху всички компоненти за околната среда от въпросника и показват най-значим ефект.

Всички препоръки, залегнали в Становището по екологична оценка, издадени от Министерството на околната среда и водите на България, бяха стриктно спазени на всеки етап от подаването, оценката и подбора на проекти за финансиране по Програмата за ТГС Interreg-ИПП България-Сърбия 2014-2020, и към настоящия момент може да се заключи, че не е необходимо

прилагането на коригиращи мерки, тъй като всички проекти са в съответствие с очакванията на СЕО доклада.